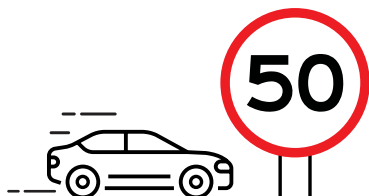
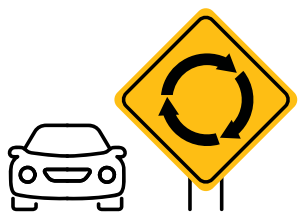
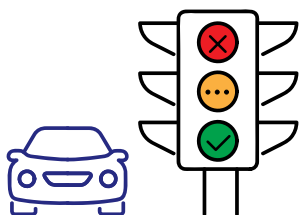

Fakahinohino Fakalukufua ki he Ngaahi Tu'utu'uni 'o e Hala 'i 'Aositelelia

palmscheme.gov.au

'Oku kehe 'a e ngaahi lao hala 'i 'Aositelelia mei he ngaahi fonua 'o e 'otu motu Pasifiki mo Timor-Leste. Kimu'a pea ke faka'uli 'i 'Aositelelia, fakapapau'i 'oku 'i ai ha'o laiseni faka'uli 'oku kei 'aonga. 'Ikai ngata ai, fakapapau'i 'oku tali ho'o laiseni 'i he feitu'u pau 'o 'Aositelelia te ke faka'uli ai.

NGAAHI MAAMA FEFONONGA'AKI

Ko e maama hala 'i 'Aositelelia 'oku 'i ai 'a e maama 'e tolu:

- 'Oku **fakahaa** 'i 'e he kulokula kuo pau ke ke tu'u.
- 'Oku **'uhinga** 'a e lanu engeenga ('amipa) kuo pau ke ke tu'u tukukehe kapau 'oku 'ikai ke ke lava 'o tu'u kimu'a 'i he laine 'tu'u'. 'Oku 'ikai totonu ke ke tu'u fakafokifa pe fakavavevave ke fakalaka atu 'i ha maama lanu engeenga.
- 'Oku **fakahaa** 'i 'e he lanu mata te ke lava 'o fou atu 'i he fetaulaki'anga kapau 'oku malu.

NGAHI TAKATAKAI

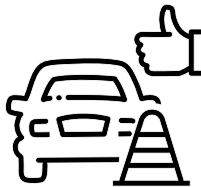
- Ko e ngaahi takataakai ko ha ngaahi fetaulaki'anga fuopotopoto ia 'oku nga'unu takai ai 'a e ngaahi me'alele 'i ha feitu'u pe 'e taha 'i ha motu lotoloto.
- 'Oku totonu ke ke maamalie 'i he ngaahi takataakai pea tukulolo ki he ngaahi me'alele 'oku ofi mai mei ho to'omata'u.

FAKANGATANGATA 'O E VAVE

- 'Oku mahu'inga ke tokanga ki he ngaahi faka'ilonga fakangatangata 'o e vave.
- 'Oua na'a fakalaka 'i he fakangatangata 'o e vave, he 'oku ne fakahaa 'i 'a e vave taha 'oku fakamafai 'i ke ke faka'uli.
- 'Oku 'i ai ha fakangatangata pau 'o e vave 'i he ngaahi feitu'u ako lolotonga e ngaahi taimi pau 'oku 'i ai ai 'a e fanau 'i he ako.
- 'Oku ta'efakalao 'a e lele vave, pea 'e lava ke mo'ua koe.

NGAAHI LETA MALU'I

- 'Oku fiema'u ke tui 'e he kau faka'uli mo e kau pasese kotoa pe ha leta malu'i.
- Kimu'a pea kamata ho'o fononga 'i he kaa, fakapapau'i 'oku hao lelei ho leta malu'i mo fakama'u ke ma'u.
- Ko e fanau 'oku si'i hifo 'i ha ta'u motu'a, ma'olunga mo e mamafa pau kuo pau ke nau tangutu 'i ha sea kaa kuo fakamo'oni'i.
- 'E lava ke mo'ua lahi 'a e faka'uli ki ha pasese 'i he me'alele 'oku 'ikai ke ne tui ha leta malu'i.

TELEFONI TO'OTO'O

- 'I he lolotonga 'o e faka'uli, 'oku tapu'i ke 'oua na'a ke to'o pe ngaue'aki ha telefoni to'oto'o.
- 'Oku ta'efakalao foki ke tuku ha telefoni to'oto'o 'i ho funga lolotonga ho'o faka'uli.
- 'Oku lahi 'a e ngaahi fakatu'utamaki 'i he me'alele 'oku hoko koe'uhi ko e fakahoha'asi 'a e faka'uli pea tokanga taha ki he'ene telefoni to'oto'o.

FAITO'O KONATAPU MO E KAVA MALOHI

- 'Oku fakatu'utamaki kiate koe mo e ni'ihiki kehe 'a e faka'uli hili hono ma'u 'o e faito'o konatapu pe kava malohi.
- 'E lava ke ke fehingahangai mo ha mo'ua lahi pea malava ke mole ho'o laiseni faka'uli.

HELA'IA

- 'Oku fakatu'utamaki 'a e faka'uli lolotonga 'a e hela'ia.
- Kapau 'oku ke 'ilo 'oku ke mamao pe kuikui ho mata lolotonga ho'o faka'uli, 'oku mahu'inga ke ke afe 'o ki'i malolo.
- Fakapapau'i 'oku ke malolo fe'unga kimu'a pea ke toki faka'uli 'i ha me'alele.
- Faka'ehi'ehi mei he faka'uli 'o laka hake 'i he houa 'e tolu 'o 'ikai ki'i tu'u.

Manatu'i 'e kehe nai 'a e faka'uli 'i 'Aositelelia mei he faka'uli 'i ho fonua tupu'anga. Koe'uhi ko ho'o malu'i koe, ho'o kau pasese, mo e ni'ihiki kehe 'i he hala, muimui ki he ngaahi tu'utu'uni fefononga'aki 'i 'Aositelelia.

AKO 'OKU LAVA KE MA'U MA'A E KAU NGAUE

Kapau ko ha tokotaha ngaue koe 'i he polokalama Pacific Australia Labour Mobility (PALM), te ke lava 'o ma'u 'a e ako faka'uli.

'Oku fakakau 'a e ako ko 'eni ki he Polokalama Fakalakalaka 'o e Poto'i Ngaue 'a e polokalama PALM.

Ke 'ilo lahi ange, talanoa mo ho'o pule ngaue fekau'aki mo e ngaahi faingamalie ako 'oku ala ma'u.

NGAAHI MA'U'ANGA TOKONI KEHE

Te ke lava 'o ma'u ha fakamatala 'i he uepisaiti 'a e polokalama PALM ke tokoni'i koe lolotonga ho'o faka'uli 'i 'Aositelelia.

'E lava ke tokoni atu ho'o pule ngaue ke tali ho'o ngaahi fahu'i. Kapau 'oku 'ikai lava ho'o pule ngaue 'o tokoni, 'oku 'i ai ho'o fili ke:

- fetu'utaki ki he laine tokoni ki he polokalama PALM 'i he (1800 51 51 31)
- 'imeili (palm@dewr.gov.au) 'i he vaha'a 'o e 8:30 am mo e 6:30 pm AEST.

Kapau 'oku 'i ai ha palopalema lahi, kataki 'o telefoni ki he laine tokoni 'i ha fa'ahinga taimi pe, 'aho pe po'uli.